

---

11 år med Russland- og Østeuropafondene. Hva sier ECON?

Kirkenes 3. april 2008

Erik Welle-Watne

Innovasjon Norge/Fondsforvaltning

❖ *ECON ble bedt om å fokusere på følgende momenter:*

- Å vurdere fondenes overordnede målsettinger og virkemåte/rasjonale i en regional- og næringspolitisk sammenheng og som et element i norsk politikk ovenfor Russland og Øst-Europa

- |
- Å analysere i hvilken grad målene **[1]** for fondene er nådd dvs. å dokumentere virkningene og effektene av ordningene.

[1] Fondene har som formål å:

Bidra til å styrke samarbeidet mellom norsk næringsliv og næringsliv i områdene

Bidra til vekst og utvikling i virkeområdet til fondene

Bidra til internasjonalisering av norsk industri.

-
-
- Å vurdere ulike sider ved utformingene av fondene, organiseringen og praktiseringen, dvs. å gi innspill til forbedringer.

❖ *Evalueringen er i hovedsak basert på*

- offisiell statistikk og dokumentstudier
- kvalitative intervjuer med selskaper, både de som har etablert seg eller har vurdert å etablere seg, med og uten finansiering fra IN.
- intervjuer med forvalterne i Innovasjon Norge og i lignende fond, i tillegg til andre ressurspersoner.

❖ *Referansegruppe for evalueringen*

- Morten Thorp, seniorrådgiver, Nærings- og handelsdepartementet
- Elin Ersdal, investment manager, Norfund
- Per Støle, direktør, SIVA
- Kristin Høiby, partner, Sherpa Konsult AS
- Roger Martinsen, regionleder – Russland & SUS, Innovasjon Norge

De viktigste resultatene og Econs anbefalinger fra evalueringen

- Econ vurderer de nåværende målformuleringene som dels foreldet, dels uklare og åpne for tolkningsmuligheter.
- De anbefaler følgelig at målene reformuleres med utgangspunkt i deres vurderinger av fire mulige begrunnelser:

1. Økonomisk utvikling i virkeområdet: Landene har hatt betydelig økonomisk vekst siden fondene ble opprettet, og den bistandspolitiske begrunnelsen er derfor svekket.

2. Økonomisk utvikling i Norge:
Fondenes bidrag (primært gjennom direkte utenlandsinvesteringer) til å styrke norsk økonomi framstår som usikker. Men det at våre nordiske naboland har tilsvarende fond er et argument for at også Norge bør ha slike fond for å sikre likeverdige konkurransevilkår.

3. Utfylle norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk: Econ vurderer denne begrunnelsen som relevant. De påpeker at etableringer over landegrensene bidrar til en positiv gjensidig avhengighet. I tillegg vil norske etableringer kunne bidra til utvikling av rettssystemer, demokrati m.v. i vertslandene, noe som er et mål for norsk utenrikspolitikk

4. Økonomisk utvikling i Sør-Varanger:
Styrking av den økonomiske utviklingen i Sør-Varanger har vært et eksplisitt mål for fondene. Econ mener at det ikke lenger er grunnlag for å beholde en slik målsetting begrunnet ut fra at grunnlaget for relevante selskaper med virksomhet i Sør-Varanger er beskjedent. I tillegg mener Econ at økonomien i Sør-Varanger ikke lenger framstår som svak.

|

Econs vurderinger av i hvilken grad målene for fondene er nådd

Econ påpeker at de finansielle resultatene hittil har vært svake. Econ trekker fram at lignende investeringsfond i de andre nordiske landene til sammenligning har gått med overskudd i alle årene 2002-2006. Samtidig påpeker Econ at det er tegn til bedring i resultatene for ØSE-fondet i tillegg til at det for NVR er en økning i antallet nye engasjementer, og at det synes å være et gryende potensial for en videre økning.

|

*Econ mener de svake finansielle
resultatene skyldes følgende forhold:*

1. Mangel på gode prosjekter i Nordvest-Russland (det er sannsynligvis ikke noe betydelig uutnyttet potensial for investeringer fra NVR)
2. En mer offensiv strategi for NVR fra 2002

- |
- 3. Forvaltningsorganisasjonen er liten og relativt ny
  - 4. Fondene er små og derfor lite attraktive for store prosjekter
  - 5. Fondene har ikke adgang til å yte ordinære lån.

|
*Skapte arbeidsplasser (pr utg. av
2006) i vertslandene*

• ØSE

- Aktive investeringer: 190 arbeidsplasser
- Avsluttede investeringer: 913 arbeidsplasser

• NVR

- Aktive og avsluttede: 78 arbeidsplasser

De avsluttede NVR-engasjementene er enten konkurs eller annullert/avviklet og det foreligger ikke data mht. antall ansatte for disse engasjementene

❖ *Finansieringens utløsende effekt*

Basert på intervjuene oppgir Econ at finansiering fra *investeringsfondene* vanligvis har avgjørende betydning for om etableringene gjennomføres og/eller for etableringenes omfang og innretning. I visse tilfeller har likevel den private partneren alternative finansieringskilder, i hovedsak i form av økt egenfinansiering.

❖ *Vurdering av organisasjonen*

Econ trekker fram at det store flertall av selskapene de har intervjuet uttrykker tilfredshet med forvalternes servicevilje og kompetanse. Intervjuene tyder også på at medfinansiering fra fondene tilfører prosjektene økt kvalitet ved at Innovasjon Norge tilfører kompetanse på å drive virksomhet i de aktuelle landene. Enkelte selskaper mener også at statlig eierskap øker tilliten til virksomhetene som etableres, noe som verdsettes av kunder og leverandører.

Tilskuddsfondet (TNR)

Econ oppgir at det ikke er grunnlag for å tallfeste virkningene av ordningen på investeringer og overordnede mål for ordningen. Men Econ mener at tilskuddene fra dette fondet øker sannsynligheten for bedre beslutningsgrunnlag for selskapene og for at Innovasjon Norges investeringer i området vokser og blir lønnsomme.

|

*Econs anbefalinger mht. utformingene av
❖ fondene, organiseringen og praktiseringen*

Econ mener at *investeringsfondenes* effektivitet kan bedres gjennom å:

1. slå sammen ØSE og NVR slik at sannsynligheten for å få aktivert kapitalen øker, men at det bør være et pålegg som sikrer at de har tilstrekkelig kapital til å delta i alle lovende prosjekter i Nordvest-Russland.

- 2. fjerne begrensningen på, eller eventuelt øke, maksimal engasjementsstørrelse
- 3. åpne for at fondene kan yte ordinære lån, gitt at det ikke finnes nesten like gode private tilbud
- 4. vurdere å samlokalisere eller slå sammen forvaltningsorganisasjonene i Innovasjon Norge og Norfund.

❖ *Anbefaling tilskuddsfondet (TNR)*

På bakgrunn av evalueringen og regjeringens sterke satsing på næringssamarbeid i nord, mener Econ at *tilskuddsfondet* (TNR) bør videreføres. Econ ser ingen andre tiltak som ville gitt bedre effekt. I tråd med forslaget om slå sammen ØSE og NVR, mener de at en utvidelse av det geografiske nedslagsfeltet for tilskuddsfondet også bør vurderes.

På tross av de foreløpig svake finansielle resultatene gir evalueringen en god tilbakemelding til INs håndtering av fondene.

Resultatene fra evalueringene og Econs anbefalinger er av en slik karakter at det er behov for tett kontakt med NHD i den videre oppfølging.